

F 24
1888

სამეტი

საქოველ-კვირაო სალიტერატურო და სამხატვრო გაზეთი

1888 წელსა

№ 20

თიბათვის 12.

გაზეთი დირს: ერთის წლ. 5 მ., ნახ. წლ. 3 მ., ცალკე ნომ. 15 კ. ნელის მოწერა მიიღება: თბილისში, რედაქ. კანტორაში, ფოთში ბესარ. კალანდაძესთან, ადრესი გარეშე მცხოვრებთათვის: Тифлисъ, въ редакцію газеты "ТЕАТРЪ." გაზეთი ისუიდება: თბილისში ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში; და ბ-ნ ხიდდველითან—გოლოვინის პროსპექტზე.

საგაზეთოდ დანიშნული წერილები (კორესპონდენცია) გარკვევით უნდა იყოს დაწერილი. თუ საქიროება მოითხოვს წერილებს რედაქცია შეასწორებს. რედაქცია არა კისრულობს წერილების უკან გაგზავნას და მათ შესახებ მიწერ-მოწერას.
ყოველ წერილში უნდა იყოს მოხსენებული: სახელი, გვარი და საცხოვრებელი ადგილი დამწერისა.

ახალი ამბები

სეთიშაბათს, ივნისის ცხრას, — გათავდა ეგზამენები თბილისის სასულიერო სემინარიაში. გურსია შესრულა 13 მოსწავლემ; ამათში ერთი რუსია და 12 ქართველი. ერთს ქართველთაგანს, კალისტრატე ცინცაძეს, სასულმწიფო ხარჯით ჯგზავნიან კიევის აკადემიაში.

— როგორც უკვე მოკხსენებათ მკითხველებს წარსულს მათში წყალ-დიდობამ ძალიან დაზარალა რიეის მცხოვრებნი — თბილისში, ამ დაზარალებულების სასარგებლოდ კავკასიის რედაქციას მისვლიან სსკა და სსკა პირებისგან 117 მ. 50 კ.

— ამ სამი კვირის წინად ზვალბრის მორეკში მტკვარმა დახრჩო ვერელების უღელი კამეჩი. დამხრჩვალ კამეჩებს უღელი ისეკ ზედა ჰქონდათ, როცა ართაჭალის სიღთან მენაკეებმა გამოართვიეს. ბ-მა ბასტურამემ, ქალაქის მმართველობის დაკავშირებით მოხსნა

99

უღელი და იქვე დუქანში მიაბარა, სანამ ჰატრონი გამოჩნდებოდა. რამდენიმე წნის შემდეგ ჰატრონიც მოვიდა. დაინახა თუ არა დამზრჩვალნი, თავს მცნოვრბული, კამეხები, მიჭვრდა, დაჭვრცნა რქებზე და შვეარდა მტკვარში თავის დასასრცნობად. დამსწრე პირებმა გამოიყვანეს. ამასობაში საიდგანლაც გაცნდა ვილაც კინტუა, რომელსაც ვითომ და ქალაქისაგან აჭკეს იჭარით აღებული უკვლად დამზრჩვალის და ქუჩაში გადაგდებული ოთხფეხი საქონლის როგორც ქალაქ გარედ გადაგდება, ისე გატყუებაც და ჰატრონს არ ანებებდა თავის საქონელს. ასტულა ჩსუბი და დავიდარბა. ზოლიცნიამაც კინტუას მხარე დაიჭირა და უცნო პირები რომ არა უოთფილიყვნენ, ამ საცოდავს კერელს წარალზე წარალი მიემატებოდა—ტყუაებსაც წაროთმეკვდნენ.

ამ შემთხვევის შემდეგ, უზრავის წვერებს რომ ევალათ მცნოვრბულებსათვის, უსათოვოდ ჭკითხავდნენ ძაღლების კუღების მომჭრელებს: ძაღლების „გლავნი ფოდრბივი“ რომ გამოორიყოს მტკვარმა, ციხის ტყავი ჰატრონს ერგება, თუ მეშწერესის თანა შემწეებს? და ბოლოს მოუღებდნენ მრავალ ამ გვარს «ფოდრბივიების» უწესობას.

—პირველ კლასიკურ გიმნაზიაში ამ თვის რვას გათავდა კვ-
 ზემენები. 42 მოსწავლემ შეასრულა კურსი.

„იკვრია“ ში, ქართული დრამატ. საზოგადოების მმართველობის თსოვნით იყო გამოცხადებული, „რომ პარასკევს, პ ივნისს, იმის მიერ არ იყო გამართული ქართული წარმოდგენა ბანკის თეატრში „ნოდლი-მეუღლე“... კითხულობს კაცი ამ სიტყვებს და არა სჯერა. ნუ თუ დრამატ. საზოგადოების მმართველობის უზრუნველობამ იქმდინ მიადწია, რომ საუკეთესო არტისტ-ქალმა სტენას სამუდამოდ თავი დაანება და „მმართველობამ“ იმისაგან გამართულ გამოსათსოვნ უკანასკნელს წარმოდგენაში არა ვითარი მონაწილეობა არ მიიღო??

სწორე მოგახსენოთ კარგი წამასალისებელი მაგალითი უჩკინა „მმართველობამ“ იმათ, ვისაც აჭკეს სურვილი ემსახუროს ჩვენს ნორჩს თეატრს.!

—კაცი მეტად გამედავი და ყოჩალი უნდა იყოს, რომ ღამე

თერმეტი საათის შემდეგ, გაიარეს ვარანტოვის ქუჩაზე: თათრების შეიღწევა, დაბლეთან, მიწნოკვისეულ ქარხანასთან და მინერალის ხიდის პირ-და-პირ დუქნებთან, ორმოც-ორმოცი და სამოცი მანქანა მძლავრად წიქს შუა ქუჩაში და თუ ერთმა შეჭევა გამოვლეს, დანარჩენებიც დაესევიან ხოლმე. რამდენჯერმე მომოსვლენი დაუგეგვით. კარგი იქნებოდა ქალაქის მმართველობას ამ ამბისათვის ურადლება მიეჭია.

— ფინანსთა მინისტრის ნება დართვით, თბილისის სასაზინო პალატამ გადასწევიტა ხაზინადარი ბ-ნი ბეკსანოვის პასუხის გებაში მიეცეს და უდგეკრობისათვის, რის შედეგიც იყო 313 ათასი მანეთის მოპარვა თბილისის ხაზინადამ.

25 მაისს პეტერბურგის პალატაში გაიჩნა საქმე „СННЬ Отечества“-ს რედაქტორისა. ა. გ. სტარჩევსკისა ამ ოცის წლის წინად რაღაც კარკესმონდენდია დაუბეჭდათ თავის ჟურნალში. ამ ხნის განმავლობაში პ. ტივტეშელს რედაქტორს დაჭვიწეობა სახელი, გვარი და ბინა კარკესმონდენდიის ავტორისა და ისიც ვიარა სტარჩევსკი გაუმართლებია.

— არტისტები გ. ა. აბაშიძე, მომავალ ვიზის ოთხშაბათს, აზირებს წასვლას ფოთში, ბათუმში, ოსურგეთში, ახალციხეში, თელავში და სიღნაღში წარმოდგენების გასამართად. ბ-ნი აბაშიძეს მისდევენ ქ-ნნი ანდრონიკოვისა და არვანი, ბ-ნი ბადანისიკაძე და სსკ. სასურველია, რომ ეს წარმოდგენები უყურადღებოდ არ დასტოვონ მცხოვრებლებმა. ეს მოგზაურობა არტისტებისა გვიჩვენებს, რამდენად მთავრად იყენი თეატრისადმი სიყვარულმა საქართველოში.

— ბატ. გ. ვ. ჯ. ორბელიანმა შესწირა წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას „როსტომისანი.“ წიგნი მშვენიერი ხელით არის ნაწერი და შეიცავს ბევრს დიდს აღის იყვარად ხასიატს სურათებს.

— როგორც იტყობს კვირთეს უდანი „ვიუხის ტყაოსანი“ მარა გაიუილება. წარსულ პარასკევსაც მოუვიდა ბ-ნის გ. დ. მარკელიანი შვილს ბათუმის დამოქმდის ჩინოვნიკებისაგან ოფიციალური თხო-

ნა, რომელშიაც აცხადებენ სურვილს ერთად შეისყიდონ ათი კვ. ზეფუნის ტუახისისა“ ზოგი ნაწილი ფულისა კიდევ გამოჰგზავნიათ... დღე არ გავა რომ სამი და ოთხი კვსემპლიარა არ გაიყიდოს.

მეთოქის ძალი

ისტორიული მოთხრობა ფელიკს ლილლიასი.

I

წარსულ საუკუნის მეორმოცე წლებში, დე-ლა-ფერრონერის ქუჩაზე, პარიჟში, სცხოვრებდა შეძლებული და პატივცემული თოკების მგრეხაეი—მეორე დიუვალი. დიუვალსა ჰყვანდა: ცოლი, ვაჟი და ქალი—მარიანა. მარიანა მეტად ლამაზი იყო. ამისმა სილამაზემ მიიქცია ყურადღება ძლიერი და შეძლებული კაცისა.

პრმან დე-ფრონზაკი იყო უღირსი შტო წარჩინებული გვარისა. პრმანი თავის მამას—ჰერცოგ რიშელიეს, მართო გარეგანი შეხედულობით ემსგავსებოდა.

მრთხელ დე-ფრონზაკი მერსალიდამ პარიჟში მოვიდ, ფულის სასესხებლად: თუმცა მამულეებიდამ დიდი შემოსავალი ჰქონდა და სამსახურიდამაც დიდ ჯამაგირს იღებდა, მაგრამ, რადგანაც უანგარიშოდ ჰხარჯავდა და ქალაღდს თამაშობდა—მულდამ ვალში იყო.

პარიჟიდამ რომ დაბრუნდა, დე-ლია-ფერრონერის ქუჩაზედ გააარა; აქ მიცვალებული მიჰქონდათ და არმანი იძულებული შეიქმნა რამდენსამე წუთს შეეყენებინა თავისი ეტლი. ამ დროს თვალი შეასწრო მარიანას, რომელიც გამოჰიმულიყო თავის სახლის კარებში და უყურებდა მიმავალს პროცესიას.

ფრონზაკმა დაინახა ეს უმშვენიერესი ქალი: ამაზედ ლამაზი არ ენახა არას დროს: არც ხელმწიფის სასახლეში, არც თეატრში და არც სხეგან, სადაც მთელი პარიჟის წარჩინებული საზოგადოება იკრიბებოდა.

მარიანა უყურებდა მხოლოდ ყვაეილებს და თაიგულებს,

რომლებითაც კუბო იყო მოკაზმული და ყურადღება არ მიუქცევია იმ მშვენიერი ღერბით შემკული ეტლისათვის, საიდგანაც შრონზაკი იმას ჰშინჯაედა. მიცვალებული გაატარეს, მოეფარნენ ქუჩის კუთხეს; მარიანა შევიდა სახლში. ამ სახლს ქუჩისაკენ ჰქონდა ხუთი ფანჯარა; ერთ ფანჯარაში იყო გაკრული ბარათი: „აქ ქირით იძლევა ორი მოწყობილი ოთახი.“

შრონზაკმა დაათვალიერა ეს სახლიც; დადგა ფანჯრების წინ, საიდგანაც სჩანდა სხვა-და-სხვა ნაირი ახალი თოკები, წაიკითხა ფანჯარაში გაკრული ბარათი, უბრძანა მეეტლეს და „კარეტა“ წაეიდა.

ვერსალში რომ მივიდა მაშინვე უბრძანა მოეყვანათ მისი მოურავი, ხანში შესული კაცი—ურბენი.

შრონზაკმა უთხრა ურბენს: ამ ქამად ფულის შოვნაში მე ძალიან უბედური ვიყავ. პერეირამ მომცა 20 ათასი ლივრი და დამარწმუნა, რომ ამ ქამათ ამაზედ მეტის მოცემა არ შეუძლიან. მაშ რა ექნათ ეხლა?

— არ ვიცი თქვენო ბრწყინვალეებავ! შევლოვან ავიღეთ ფული, სასესხებელი აღარსად არის და დიდს თამასუქებსაც ვადა უთავდებათ.

— მოიხმარეთ რამ საშუალება, რომ მოვალეებმა დაგეცადონ.

მე კარგი, მაგრამ ცოტა მაინც უნდა მივსცეთ.

— არ შემძლიან! ამ ნასესხები ფულიდამ ცოტა უნდა მივსცე ქალაქის ვალი გრაფ სიურვილიეს და დანარჩენი მე მომინდება სახარჯოდ.

მაშ მოვალეებმა უნდა მოითმინონ?

— რასაკვირველია! ისინი დაჩვეულები არიან.

რომელიც საჭირო თამასუქებია, შეიძლება რვა დღის შემდეგ დაეიხსნათ, რადგანაც იმ დროსთვის პორტუღალიის ურია მომცემს კიდევ 80 ათას ლივრს.

— მაინც კიდევ ცოტა იქნება, უპასუხა ურბენმა.

— ჰმ... მაშა სადამე მე ისევ უნდა დავაგირაეო ნიშნები „სულის წმიდისა,“ ეს მომცემს მე კიდევ 30 ათასს ლივრს,

რადგანაც მოგირავენ კარგად იცის, რომ ხელმწიფის მოსულის დროს, როგორც იყოს უნდა დაეხსნა. მაშინ როგორ მდკომარეობაში იქნება ჩვენი ხაზინა?

— მაშინ ცოტა ხნით უშიშრად ვიქნებით.

— ძალიან კარგი! მხლა, როდესაც საჭირო აღარ არის ფულზე ვიზრუნეთ, ყური დამიდევ: დღეს დიდი ბედნიერი ვარ, მე დღეს ენახე უშემევენიერესი ქალი.

— — თქვენო ბრწყინვალეზე, თქვენ ყველაფერი კარგათ იცით! სად ჰყვავის ეს საკვირველება?

— ერთ პარიჟის ბნელ კუთხეში, დე-ლა-ფერრონერის ქუჩაზე... თავის სილამაზით ის ქალი სჯობსა მარლოს და ოპრის სხვა მომღერალ ქალებს.

— არ შეიძლება როგორმე ოპერაში მივიწვიოთ?

— არ შეიძლება, რადგან არ ეტყობა, რომ იმას ოპერის ხარაჩოები მოეწონოს.

— თქვენ ბრწყინვალეებს დიუ-რულში აქვს სახლი...

— შემდეგ?

— მე ვფიქრობ, რომ ძნელი არ იქნება იმ ქალის მოტაცება.

— მეც ვგრე ვფიქრობდი, მაგრამ ამ გვარი მოქმედება ბევრს შფოთს მოახდენს. მე მსურს მშვიდობიანათ მოვახდინო ეს საქმე. თუკის დამგრების სახლში ორი მოწყობილი ოთახი ქირით იძლევა. შენ ხეალ წადი იმათან აბბევილიდამ, ბურჟუას გვართ, ვითომ ოთახებს იღებ ქირით შენი ბიძაშვილისათვის.

— მიხვდი! მაშინ თქვენ სხვის სახელს დაირქმევთ და დასდგებით იმ ოთახებში.

— მე ვითომ ლიცენტიანტი ვარ და, შენ, სახელად სტეფანე ლეონარდი მიწოდე.

— ეს ძალიან კარგი, თქვენო ბრწყინვალეზე, მაგრამ იმ უბრალო ხალხში ძალიან დადარდიანდებით.

— სრულგბითაც არა, მიუგო ჰერცოგმა, ვფიქრობ რომ იქ ჩემთვის სიამოვნება იქნება, რადგან ჩემი მიზანი ის არის, რომ დავიპყრა გული ახალგაზდა ქალისა. იმან... საშინლად უნდა შემეყაროს და შემდეგ ჯვარს დავიწერ.

— ჯვარს დაიწერ? ზანციფრებით ჰკითხა მოუტრავმა.

ბუტუტო, ჩემი ლაპარაკი არ გესმის შენ! ზანა შესაძლებელია, რომ ჩემისთანა კაცმა ჯვარი დაიწეროს თოკების მგრეხავის ქალზედ. მე სხვა რიგ ქორწინებაზე გელაპარაკები.

— მშვენიერი აზრია. ამ გვარი მოქმედებით, უეჭველია, საქმეს შეასრულებთ! თქვენო ბრწყინვალეზე! თქვენ ისეთი ლაპაზი შეხედულება გაქვსთ, რომ ძნელი არ არის, ვინც გსურთ, მოატყუოთ.

— ღიახ, მე ტყუილად კი არა ვარ მარშლის შთამომავლობისა, სთქო ჰერცოგმა და დიდის კმაყოფილებით ჩაინგდა სარკეში.

II

შობენი წავიდა და დაუბრკოლებლივ დაუწერა პირობა თოკების მგრეხავს—ღიუფალს.

იმან დაიჭირა ოთახები საუზმით და სადილით, თვეში ოცდა ათ ლივრათ, თავის საეჭვო ლიცენტიანტი სტეფანე ლეონარდისათვის—აბბევილიდამ, და სამი თვის ფულიც წინადვე მისცა.

ღე-ფრონზაკი გადმოვიდა ახლად დაქერილს ოთახებში.

ამ უბრალო ხალხმა ახალ-გაზდა მშვენიერი და სულ შეგებში ჩაცმული ლიცენტიანტი კარგად, ნდობით მიიღო. სტეფანედ წოდებული ეუბნებოდა სახლის-პატრონებს, რომ სამი თვის შემდეგ უნდა მიიღოს ექიმობის მოწმობა და თავის სიტყვების დასამტკიცებლად გადაჰხედავდა ხოლმე განგებ დაწყობილ სხვა-და-სხვა სამეცნიერო წიგნებს....

ღიუფალის შეილი ხილიაირი ახალმა მდგმურმა მალე დაიმეგობრა.

ჟოველ დღე სახლობაში ტრიალმა და საზოგადო სადილმა ძალიან უშველეს ღე-ფრონზაკს; მარიანაც დაახლოვებით გაიცნო.

ღე-ფრონზაკს—რიშელიეს შეილს, რასაკვირველია, არ გაუჭირებოდა ქალის აღერა და ტრუიალობა, ჩქარაც დაიწყო.

ახალ-გაზდა გამოუტყდელმა ქალმა არ იცოდა თუ რა

იყო ჰერცოგის გულში და პატივის ცემით ეპყრობოდა ახალ მღვმურს.

საეჭვო ლიცენტიანტი მოსტყუედა ქალის გრძობაში და ამბობდა: საქმე კარგად მიდის და შეიძლება გადაედგა დამაბოლოებელი ნაბიჯი.

მის მშვენიერ დღეს, როდესაც ისინი მარტო ორნი დაარჩნენ, ჰერცოგმა სიყვარული გამოუტახა მარიანას.

თავმდაბალმა ქალმა ეს ლაპარაკი ხუმრობად მიიღო და გაიცინა. ახალგაზდა კაცი არწმუნებდა ჯვარის დაწერაზედ და უთხრა, რომ მას აქვს დიდი მამული, რომლიდგანაც წელიწადში იღებს ექვსი ათას ლივრს.

მაშინ მარიანამ მტკიცედ უთხრა:

— „შუალო ლეონარდ! მადლობელი ვარ პატივის-ცემისათვის. თქვენს წინადადებაზე არც ერთი ქალი არ იტყვის უარს... მით უფრო რომ თქვენისთანა ახალგაზდა და მშვენიერი კაცი ეყოლება ქმრად, მაგრამ მე იძულებული ვარ უარი გითხრათ, რადგანაც სხვა მიყვარს და სიტყვაც მივეცი.

საეჭვო ლიცენტიანტი ძალიან შეწუხდა ამ სიტყვები-გავონებაზედ. რას ამბობთ? თქვენა გყავთ საქმრო, რომელსაც მე მამჯობინებთ. სად არის, მე არას დროს არ მინახავს?

— აქ არ არის, სერჟანტად არის მონტმორანში — ლამოტ-ზუნდაკურის პოლკში.

— სერჟანტია!!

— დიახ! ექვსი თთვის შემდეგ სამსახურიდამ დაეთხოვება და ჯვარს დაიწერს.

— რა ჰქვიან სახელად იმ ბედნიერს?

— ანატოლ მორენი, რვა დღით დაეთხოვება და ჩვენსა მოვა სტუმრად.

ჰერცოგმა რალაც სიტყვები წაიბუტბუტა; შემდეგ თავაზიანად დაუკრა თავი დი გამოვიდა ოთახიდან.

რადგან მშინელი გამომეტყველება ჰქონდა იმის მშვენიერს თვალებს, როდესაც შევატყობინე ჩემი დანიშნულის სახელი. მას არ ესიამოვნა ჩემგანით მიღებულე პასუხი, მაგრამ... მა-

ინც იმედი არ დაკარგა... მე ეხლა უნდა მეშინოდეს ამ ექიმისა; უთუოდ დედას უნდა შეეატყობინო ეს ამბავი.

დედამ შეატყობინა თავის ქმარს, მოილაპარაკეს და გარდასწყვიტეს რომ ხილიაირს რიგიანად მოელაპარაკნა ლიცენტიანტთან.

სადილის შემდეგ ხილიაირმა გაიწვია მდგმური გასასეირნებლად, წავიდნენ არსენალის ბაღში. მართს გაცალკეევებულ ხეივანში, რომ შევიდნენ, დააყენა მდგმური და უთხრა მეგობრულად:

— ზესმით, ლეონარდ, მე ძალიან მაწუხებს თქვენი მდგომარეობა! თქვენ ვიყვართ ჩემი და, მაგრამ... იმას სხვა უყვარს, თუმცა მარიანას დანიშნული თქვენთან ვერ დაედრება, მაგრამ სადაც სიყვარული მოქმედობს იქ ანგარიშს ადგილი არა აქვს, ამისათვის კეთილგონიერება ითხოვს ხელი აიღოთ იმაზედ, რომელსაც არ შეუძლიან თქვენი შეყვარება და... ამოირჩიოთ სხვა. შარს ვინ გეტყვით?... მდიდარი ხართ და ამასთანავე ლამაზი ვაჟ-კაცი.

(დასასრული შემდეგ №-ში).

მკვდრის თითი

(შარლ-დაგეს ნამუბობი, ფრანგულით).

(დასასრული).

მაგრამ ყველაფერი მყუდროდ იყო და არც არაეის დაუკაკუნებია ქოხის კარები. მართის საათის შემდეგ კაცი კანკალით ჩაწვა ლოგინში, თითქო გაუცივებიაო.

ამ დროს გამავლობაში მკვდარი, რომელიც საზიზღარმა განძრახვამ გამოადგინა საღათას ძილითგან, ცოტ-ცოტად მოსულიერდა. იმას ვერ შეეგნო ვერც ის, რაც დაემართა, ვერც ის, რაც ხდებოდა მაში. სამარხში შემობერილი ჰყერი თან და თან სიცოცხლეს უბრუნებდა მას. მაგრამ რაც

უფრო ცნობიერებაში მოდიოდა, მით უფრო გრძნობდა საშინელს ტკივილს ნახევრად გაჭრალს თითში. კუბოთგან წამოდგა, თუმცა ვერ შეეგნო ადგილის ვითარება. ხან ერთს ფიცარს მიაწყდებოდა, ხან მეორეს; ხან აქ წამოჰკრავდა აგურს ფეხსა, ხან იქა. ბოლოს მიაგნო სამარხის კარს. რაკი იქამდის მივიდა, ნესტიანი ცივი ჰაერი ისე გაუჯდა გაყინულის სუდარის ქვეშ, რომელშიაც ის გახვეული იყო, რომ კინალამ გული შეუწუხდა.

რალაც ბუნდოვანი ნათელი გაუბრუნდა ხოლმე ტეინში.

სად იყო? რას შერებოდა?

სიბნელეში მიმავალმა ნახევრად მოჭრილი თითი მოახვედრა ერთს ხის ჯვარსა. საშინელმა ტკივილმა, უცბად გამოაფხიზლა და საშინლად დააკივლა.

სოფელში თითქო არაფერიაო. ის კი სასაფლაოზე იმყოფებოდა. რად და როგორ ამ დროს ჩაუცმელი? როგორც იყო მივიდა ორ-საფეხურიანს კიბესთან, რომლითაც მეიდანზე ჩადიოდნენ. აქ კი მიხვდა რა ადგილსაც იყო. მარცხნივ უნდა მობრუნებულიყო. პირდაპირ მის სასახლისკენ მიდიოდა ხეივანი. ახლა ყველაფერი მოაგონდა. მაახსენდა, რომ ძალიან ავად იყო და ზეთი უკუთხეს, რომ ის მკვდარი ეგონათ.

შიშისა და სიცივისაგან აკანკალებული გაიქცა. რამდენიმე სანათი სასახლიდგან ყვითლად ანათებდა. მშვიდობით მიატანა სასახლის შოჯირსაც.

ზაფხუ მიღრესაკი და მის სტუმრები ეახშმის ქამას ემზადებოდნენ. ზღაპრული არაფერი ცვლილება არ იყო მომხდარი. აღარავის ელოდნენ.

უცბად ერთმა მოსამსახურემ მორთო ყვირილი! იმას დაენახა ეზოში გრაფის ცოლი, სუდარაში გახვეული. ამ ყვირილზე სხვა მოსამსახურეებიც მოეარდნენ, მაგრამ მოჩვენების დანახვის უმალ უკან გაიქცნენ.

ღიახ, სწორედ მოჩვენება იყო ქალბატონისა, რომელიც დილას დამარხეს! ეჭვი აღარავისა ჰქონდა, ყველამ დაინახა.

როდესაც სხვები შიშისაგან გონს ჯერ ვერ მოსულიყვნენ, გრაფის ცოლის მოახლე გიჟივით ავარდა თავის ბატონის ოთახში და შესვლისთანავე დაიძახა:

— ქალბატონი!

ბრაფმა შეხედა მოახლეს, რომელიც გულწასული დაეცა ძირს.

მეორე მოსამსახურემაც, იმავე წამში შემოსულმა დაიძახა:

— ქალბატონი!

— რამ გაგაგიჟათ ყველანი? იკითხა გრაფმა.

— ქალბატონი აქ არი!

— რა? იკითხა გულმოსულმა გრაფმა.

— აი ქალბატონი, თქვა სხვამ

— შემობძანდეს, მიუგო აულღელებლად გრაფმა, რომელსაც ცოლის სიკვდილი მანცა და მანც ძრეულ არ აწუხებდა და რომელიც თითქმის აღარც კი ფიქრობდა მახე.

— აი! გაისმა იმავე ხმით.

— მართი ხელი ჭურჭელი მოუმატეთ, თქვა გრაფმა სიცილით და მიუბრუნდა სტუმრებს, რომლებიც ამ დროს გაქვავებულებივით ისხდნენ ჩუმად.

ბრაფს ძლივს ჰქონდა გათავებული უკანასკნელი სიტყვები, რომ მის ცოლი გამოჩნდა, გასისხლიანებულს სუღარაში გახვეული.

— ღიბ, ჩემო მეგობარო, მე გახლავარ!

ღაღლილი და დაქანცული დაეცა ძირს უგრძნობელად.

ნაცნობს ხმაზე, რომელიც ჭიქასავით ჟღეროდა, სახე შეშლილი ქმარი მივარდა უბედურს.

შს მოჩვენება აღარ იყო. შს იყო ნადვილი გრაფის ცოლი, რომელიც დაბრუნებულიყო საფლავის სიღრმითგან სახლში საიდგანაც სიკვდილმა თითქო გააძევა.

შველანი ზარდაცემულები იყვნენ. არეულობა გამოუთქმელი აყო. მკრაინ ბედავდა მიახლოვებულიყო აღდგომილს მკვლარს, რომელსაც იქნება კიდევ სწვევიყო ახალი სიკვდი-

ლი. ბრადმა მეგობრების შემწეობით დაასვენა ცოლი საწოლზე და დაუწყო მოსულიერება.

თავი კინწმობაზე დასრულებული გვერდზე ჰქონდა მოქცეული. ტუჩების ფერი წასვლოდა და მკლავები უძრავად ეკიდა. ნახევრად გაჭრილს მარცხენა თითისგან გამონადენი სისხლი საბანს ალაქებდა.

საჩქაროდ მოწვეულმა ექიმმა გამოაცხადა, რომ აქ დანაშაულობა იყო მომხდარი; რომ გრაფის ცოლს სძინებია სალათას ძილით, როდესაც დაუმარხავთ, და რომ მარტო ბოროტს განძრახვას დაუშლია კუბოში სიკვდილი. მაგრამ როგორ მომხდარა ეს ყველაფერი?

იმ დროს საჭირო იყო ეზრუნათ მარტო ქალზე, რომელსაც იქნება ბოლო მოულო კიდევ მისგან გამოვლილმა საშინელებამ. მაგრამ ექიმმა მალე შენიშნა, რომ ქალს გულმა ცემა დაუწყო. სუნთქვა, თავდაპირველად შეუნიშნავე, ცოტ-ცოტად გამოერკვა და გაუხდა ჩვეულებრივი. ბრაფის ცოლი არ მომკვდარიყო! ბოლოს თვალებიც გამოახილა. ბაშტერებით უცქეროდა ყველას, რაც მის გარშემო იყო, კაცს ეგონებოდა დიდის ხნის ძილითგან იღვიძებოდა. მტყობოდა ვერ შეეგნო, რაც ხდებოდა. საშინელმა თითის ტკივილმა ნამდვილი მღვთმარეობა აგრძნობინა.

— მტკივა! კენესით წამოთქვა.

პატარა ხანს უკან, თითქო ძალა ერთი ათად მოემატაო, დაიწყო წყნარად ლაპარაკი.

— მახსოვს, რომ ცოცხალი დამმარხვით; მერე ვინღაც მოვიდა და თითი მატკინა. რალაც ბრაგვანი მომესმა, მაგრამ არავისი ხმა გამიგონია. სულ მთლად გაყინული ვიყავ, ფეხშიშველა გამოვიქცევი.

თითზე დაიწყო ცქერა.

შეცრად სიყვითლემ გადაჰკრა სახეზე. ბრაფს მეორე ხელი ეჭირა და ცდილობდა ექიმის შემწეობით დაემშვიდებინა საწყალი.

— ახლა ჩვენთანა ხართ, უთხრა ექიმმა, ჩვენ მოგარჩენთ!

— ჰო, მიუგო დაბალის ხმით ქალმა, საჭიროა ვიცოცხლოა.. ჩემის ყმაწვილისთვის.

მის სიცოცხლით სავსე სახემ ელვარება დაიწყო.

მართლაც გრაფის ცოლი ექვსის თვის ორსული იყო, როდესაც აწერილი ამბავი მოხდა. ამის შესახებ გავრცელებული ყრუ ხმა ნამდვილი იყო. ბარეგანის სიკვდილის დროს, მოტყუებულმა ექიმმა, რომელმაც იცოდა ქალის მდგომარეობა, მოინდომა მის გაჭრა, მაგრამ გრაფმა უარი უთხრა.

რათ დათაწმდებოდა გაეჭრათ, როდესაც ეს საჭიროდ არ მიაჩნდა, რადგან იმ ყმაწვილს თავისად არ თვლიდა. როდესაც მის ცოლმა გახარებულმა შეატყობინა ეს სასიამოვნო ამბავი, მან ახლო არ მიიქარა და უთხრა, რომ ის ან სცდება, ან არა და იმისთვის უღალატნია. მეტ-დაცემულმა ყმაწვილმა ქალმა ერთი საღამო გაახსენა. მართალია, ის მაშინ მთერალი იყო და აღარა ახსოვდა რა. იმ დღეს აქეთ ქმარსა და ცოლს შორის სრული განხეთქილება ჩამოეყარა. მაგრამ ეს განხეთქილება არ იყო ცხადი და ხალხსაც ექვის აღება არ შეეძლო.

ამიტომაც გრაფი ძალიან არ სწუხდა ცოლის სიკვდილს. ამითვე აიხსნება ის უალაგო დაცინვა, რომლითაც უპასუხა მოსამსახურეს: „ერთი ხელი ჭურჭელი მოუმატეთო.“

მალე გავრცელდა სოფელში გრაფის ცოლის აღდგომის ამბავი, მაგრამ კი ვერ გავგოთ დაწვრილებით რა გვარად მომხდარიყო ასეთი სასწაული. სოფლელები გროვა-გროვად მიდიოდნენ სასახლესთან და დიდის სიხარულით ბრუნდებოდნენ, როცა ამბის სიმართლეში რწმუნდებოდნენ.

ბრაფის ცოლმა ფიცი ჩამოართვა ყველას, რომ არსად ეთქვათ მის აღდგომის გარემოება. რაც უნდა ყოფილიყო, ხომ გაცოცხლდა!

სამის თვის შემდეგ გაცოცხლებულს მკედარს ქალი მიეცა. ყმაწვილს დაჰყვა იმ ბოროტ-განზრახულების ნიშანი, რომელმაც, თითქო განგების ბრძანებით, დედის გადარჩენასთან მასაც სიცოცხლე შეუწანა. მარცხენა ხელის არათითი

გახევებული და უსიცოცხლო ჰქონდა. პირველი სახსრის წინ შეიძლებოდა შეენიშნათ წითელი და მოლურჯო რგოლი, როგორც დარჩება ხოლმე შაკრულის კრილობის შემდეგ... ის ახლაც ცოცხალია! ჩვიდმეტის წლისაა. მეტის-მეტად კანტის აგებულებისას მკედრის ფერი აძევს. სოფლელები სახელად მკედართითიან ქალს ეძახიან.

ბრავის ცოლმა კიდევ ორი წელიწადი იცოცხლა, რომლის შემდეგაც ხელ-ახლად დაიჭირა ის ალაგი, საითგანაც პირველად თითქმის სასწაულებრივ გამოვიდა. ახლა კი აღარ დასძრავენ იქითგან!

შერუექსში ხან-და-ხან გამოჩნდება ხოლმე ერთი მანიაკი, რომელსაც სოფლელები გიჟს ეძახიან. ბრავის კი ერჩის. მრთს ხანად გადაკარგული იყო სადღაც სოფლითგან, მერე ისევ დაბრუნდა. მკედართითიანის ქალის ყოველს დანახვაზე, რაც უნდა შორითგან იყვეს, დაბნეილი დაეცემა ხოლმე. მს კაცი ის არაწმინდა მესაფლავეა. ზამარტოებუი ცხოვრობს და არაინ ეკარება მას.

რადაც უცნაურის ცრუმორწმუნებით სოფლელებს ჰგონიათ, რომ მკედართითიანის ქალის შეხვედრა კეთილის მომასწავებელიაო. მაგრამ ის იშვიათად გამოდის ხოლმე გარედსრულებით გაცალკეებული ცხოვრობს თავის მამასთან, რომელიც მის მორჩილი მოსამსახურე შეიქნა.

ასეთია ეს უტყუარი ამბავი.

ჭია.

ბასართობი.

აქამდინ ყველანი დარწმუნებულები იყვნენ, რომ დაქორწინება და განქორწინება ისე ჩქარა არსად სერსდება, როგორც ჩიკაგოში. ამის შემდეგ კა ეს აზრი ყველამ უნდა გამოიცვალას.

ფილადელფიაში მივიდა ემაწილი კაცი. ერთმა სახლობამ თქატრში დაჭატიყა. თქატრში ისე მოხდა, რომ ეს ემაწილი კაცი მოექცა მასპინძლის მშვენიერი ქალის გვერდით. ჰირველი მოჭმელების

შემდეგ ემაწვილმა კატმა ამ ქალს სიყვარული გამოუჩნდა. მეორე მოქმედების შემდეგ ქალმა გამოაცხადა თანხმობა, მესამე მოქმედების წინ ასახლი შეეყვარებულები ლოყი დამ გავიდნენ, მარტორი დამ გამოიწვიეს მასტორნი და მეკარის და იმის ცოლის მოწმობით იქვე, სასეირონო ოთახში, ჯვარი გადაიწერეს. მესამე მოქმედების შემდეგ შეიტყო დედამამ ეს ამბავი და მეტი რაღა ღონე ქონდათ, რომ ამ ქორწინებაზე არ დათანხმებულიყვნენ.

* *

მოხდება ხოლმე.—რამდენი სანია არ შეეხვედრივართ ერთმანერთს, მარია ანდრეევნა!;

— უნდა გავტყუდე: მე თქვენ გნახეთ გუშინ, სასათესულო ბაღში, მაგრამ ვერ გიცანა კი.

* *

შეოლასში, მასწავლებელი. აბა მითხარი, ემაწვილო, რასახისა არის სული?

მოსწავლე ხმას არ იღებს.

მასწავლებელი. სული არის უსახო სახისა, შე ბრეუო.

* *

მზრუნველი ქმარი ზის ზვამუოთი ცოლის ლოგინთან და ეუბნება:

— ჩემო კარგო, ღნერთმა დაქვიფაროს კი, მაგრამ თუ მე და შენში ერთ ერთი მოკვდა, უეჭველათ, მე სოფელში წავალ.

* *

გერ ასიამოვნებ! — ძალიან ვწუხვარ, ჩემო ხელმწიფავ, მაგრამ ვერა მომიხერხებია რა თქვენი ქმრის სასარგებლოთ: ის დაუთხონიათ „საქმისთვის“!...

— ქმარი ჭო, მაგრამ შვილი რაღათ დაითხოვეს, თქვენო საჩისხონებავა?

— შვილი? — უსაქმობისთვის!...

* *

ცოლ ქმარი. — ახ, Pierrot, ჭკითხელობ ამ კვალტურ სკოტის რომანებს და იკარგები ჩვენი დროიდგან; ვეკლავები გიტა-

ცებს: რაიდები, ტურნირები, აზრები, ცისებები... და ამ ჩვენს დაღუპულ დროში კი ყოველივე ამას მოკლებული ვართ.

— ჯარკი ერთი, ნუ სუბრახ, ცისებებს (სამ:ტიმრას) რათ კიქნებით მოკლებული...

* *

ადგილი მისახვედრია.— ერთი სიტყვით, ჩემი მეზობლის მხასკელს გული წაუგა! საცოდავი სულთ მახმეკავია, რამდენი ხანია წვალღობს, წვალღობს და არა კვდება.

— გინ სწამღობს?

— ექიმი არა ჭყავს.

— მაშ რაღა თქმა უნდა, რომ ცოცხალი იქნება.

* *

— როგორ არა გრცხვინან— უსაყვედურებდა ერთი მეგობარი მეორეს— შენი ცოლი მარხვას ინახავს, შენ კი არა!

— რას სულელობს! ჩემს ცოლს უნდა სამოთხეში შესვლა და მე ამისთვის ჯოჯოხეთში ყოფნას ვსცდილობ, იქნება იქ მაინც მოვიხვენო.

გ ა ნ ც ხ ა ღ ე ბ ა

გამომვიდა და ისეიღება

ყველა წიგნების მაღაზიაში

ისტორიული მოთხრობა ქართველთ ცხოვრებიდაჲ

ქ ე მ ა რ ი ნ ე ს

კადმოკეთებული ვალ. გუნიას-მიერ

ფასი ექვსი შაური

ვინც ათს წიგნს ერთად იყიდის იმას წიგნი დაეთმობა,

25 კაპეკად.

რედაქტორი და გამომცემელი. ალ. ნაზიარიაძე.